

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

(סג) אֲחֲרָיו שְׁהוּא שׁוֹפֵף דְּמַיִם, מִבִּינָן שְׁלֵא נִתְכַּרְר הַדְּבָר יִשְׂא אֶת כַּפָּיו: לָז (סג) (קלד) יִמוּמָר לֹא יִשְׂא אֶת כַּפָּיו. (קלה) וַיֵּשׁ אֲוִמְרִיִם שְׂאֵם עֲשֶׂה תְּשׁוּבָה נוֹשֵׂא כַּפָּיו (וכן עקר). *וְאֵם נְאֻנְס, (קלו) לְדַבְּרֵי הַכֵּל נוֹשֵׂא כַּפָּיו: לַח *עֲשֶׂתָּה (קלז) רְבִיעִית (מז) יִזַּן בְּבֵת אַחַת, לֹא יִשְׂא אֶת כַּפָּיו. שְׂתָאָן (סה) בְּשִׁנֵּי עַמֻּמִּים אוֹ שְׁנָתָן לְתוֹכוֹ (קלח) מְעַט מַיִם, (קלט) מְתָר. וְאֵם שְׂתָהּ יוֹתֵר מִרְבִּיעִית,

מ כן מיקו ברמב"ם להתיי דירושלמי נ מנחות קט ס רש"י ודבני רש"י ע לשון הרמב"ם פרק טו מהלכות תפלה מטשמינות הגמרא דקרייתות

באר היטב

שְׂמָא מִת בְּלֹא הֵכִי: (סד) אֲחֲרָיו. וּמִיָּהוּ אִם יוֹדַע בְּעֲצֻמוֹ שְׂאֵמַת הוּא לֹא יִשְׂא אֶת כַּפָּיו, רַבְּנָח, מ"א, וְאֵם עֲשֶׂה תְּשׁוּבָה עֲלֵיו עַס"ק ס': (סג) מוּמָר. אֶפְלוֹ לֹא עָבַד עֲבוֹדַת אֱלֹהִים, וְאֵם עָבַד עֲבוֹדַת אֱלֹהִים אֶפְלוֹ נְאֻנְס אִינוּ נ"כ אֶפְלוֹ, וּמִיָּהוּ אִם הֵכִיתִּי לְהַמְיָר וְחִזָּר לֹא נִפְסַל, כְּנֻחָג בְּשֵׁם הַדְּבָר, ע"ש. כֶּתֶב הַכֹּחַ: עָרַל שְׂמַתוֹ אַחֲיוּ מִחַמַּת מִלְּהָ צ"ע אִי קָשָׁר לִנְיָ, ע"ש, וּבְשִׁכְנָה ג' כֶּתֶב: לְדַרְדְּרֵי הַדְּבָר פְּשׁוּט דְּלֹא יִשְׂא אֶת כַּפָּיו, וְכֵן פֶּסֶק הַפְּרִיחַ כְּוֹתָה וְלֹא מְשַׁמָּה, ע"ש. וְהִמָּא וְעִית חֲלָקוֹ עַל הַכֹּחַ וּפְסָקוֹ אֶפְלוֹ לֹא מִלֵּא א"ע בְּמִזְוֵי קָשָׁר, ע"ש. וְהִתְדִּי אֶתְרֵן כֶּתֶב עַל הַמָּא שְׂדַבְּרֵי תְּמַהוּמִים, ע"ש: (זד) יִזַּן. הַשִּׁי וְעִית פְּסָקוֹ דַּף בְּשִׂאָר מִשְׁקוֹ, אַע"ג דְּלִגְבֵי עֲבוֹדָה אִינוּ חֵיב מִיתָה אֶלָּא דוֹקָא בֵּינוּ, מ"מ גְּבִי נ"כ וְדֹא אִסוּר, ע"ש. וְהִמָּא חוֹלֵק וּפְסָק בְּנִיכָ לִיקָא אִסוּרָא כִּלְל בְּשִׂאָר מִשְׁקוֹ אֶלָּא אִם יִפְּן הוּא שְׂכוֹר כְּלוֹט דַּאָּז פְּטוּר מִכָּל הַמְצוֹת, אֲבָל אִם לֹא הִגִּיעַ לְשִׁכְרוּתוֹ שֶׁל לוֹט, אֶפְלוֹ אִינוּ יִכּוֹל לְדַבֵּר בְּפִנֵּי הַמֶּלֶךְ רְשָׁאי לִישׂא אֶת כַּפָּיו, ע"ש, וְעִין בְּל"מ וּבכ"מ כִּפְיָא דְּבִיאת מְקַדְּשׁ. כִּי הַלְקִיט ח"ב ס' כֶּתֶב דְּלֹא שְׂנָא בְּתוֹף הַסְּעֵדָה וְלִישׂא שְׂלֵא בְּתוֹף הַסְּעֵדָה, ע"ש. אִם שְׂתָהּ יִזַּן מִגְּתוֹ, פְּסוּל, דְּהָא בְּנִזְוֵר אִסוּר וּבְעֲבוֹדָה נְמִי אִסוּר, מ"א, וְעִין ס' ע"ה וְה"ה כָּאן וְעִין בְּס' אֵלֶּיָהּ רַבָּה שְׁחוֹלֵק עַל מ"א דְּהָא אֶפְלוֹ פְּטוּר וְאִינוּ לֹקָה עֲלָיו כו', וְהָא דְּאִסוּר בְּנִזְוֵר אִין רְאִיָּה, דְּלֹא גְרַע מִסְּרַף, עִין יו"ד ס' רמב"ן: (סה) בְּשִׁנֵּי עַמֻּמִּים. עִין בְּט"ו ס"ק לב, וּמְדַבְּרֵיו שֶׁם נִרְאָה

שערי תשובה

בנימוסיהן וְחִזָּר וּפְרַשׁ מִמֶּנָּה וְעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, שְׁקוּבַל עַל דַּעַת רַבִּים שְׁלֵא יִשׁוּב עוֹד לְסִלְהָ, וְקוּבַל עַל עֲצֻמוֹ וְדוּמִים כִּפִּי שְׁסִדָּר לוֹ הַמּוֹרָה, וְקִשְׁר חֲפָץ אִסוּר הַסְּבִלָה לְהוֹקֵן וּלְקַל דְּבַר שִׁבְכָהּ, עִין ש"ס:

עֲשֶׂה תְּשׁוּבָה, כִּי מִדְּיוֹק לְשׁוֹן תְּרַמְב"ם, עִין ב"ד"ה, ב"ח וְעִית וּפְרִיחַ. וּפְרִיחַ וּב"ח הַעֲלוֹ לְעִנְיָן חֲלָקָה שְׂאֶפְלוֹ עָבַד ע"א כִּינֵן עֲשֶׂה תְּשׁוּבָה נוֹשֵׂא כַּפָּיו, ע"ש, וּמִיָּהוּ אִם הֵכִיתִּי לְהַמְיָר וְחִזָּר לֹא נִפְסַל, כְּנֻחָג בְּשֵׁם הַדְּבָר, ע"ש. כֶּתֶב הַכֹּחַ: עָרַל שְׂמַתוֹ אַחֲיוּ מִחַמַּת מִלְּהָ צ"ע אִי קָשָׁר לִנְיָ, ע"ש, וּבְשִׁכְנָה ג' כֶּתֶב: לְדַרְדְּרֵי הַדְּבָר פְּשׁוּט דְּלֹא יִשְׂא אֶת כַּפָּיו, וְכֵן פֶּסֶק הַפְּרִיחַ כְּוֹתָה וְלֹא מְשַׁמָּה, ע"ש. וְהִמָּא וְעִית חֲלָקוֹ עַל הַכֹּחַ וּפְסָקוֹ אֶפְלוֹ לֹא מִלֵּא א"ע בְּמִזְוֵי קָשָׁר, ע"ש. וְהִתְדִי אֶתְרֵן כֶּתֶב עַל הַמָּא שְׂדַבְּרֵי תְּמַהוּמִים, ע"ש: (זד) יִזַּן. הַשִּׁי וְעִית פְּסָקוֹ דַּף בְּשִׂאָר מִשְׁקוֹ, אַע"ג דְּלִגְבֵי עֲבוֹדָה אִינוּ חֵיב מִיתָה אֶלָּא דוֹקָא בֵּינוּ, מ"מ גְּבִי נ"כ וְדֹא אִסוּר, ע"ש. וְהִמָּא חוֹלֵק וּפְסָק בְּנִיכָ לִיקָא אִסוּרָא כִּלְל בְּשִׂאָר מִשְׁקוֹ אֶלָּא אִם יִפְּן הוּא שְׂכוֹר כְּלוֹט דַּאָּז פְּטוּר מִכָּל הַמְצוֹת, אֲבָל אִם לֹא הִגִּיעַ לְשִׁכְרוּתוֹ שֶׁל לוֹט, אֶפְלוֹ אִינוּ יִכּוֹל לְדַבֵּר בְּפִנֵּי הַמֶּלֶךְ רְשָׁאי לִישׂא אֶת כַּפָּיו, ע"ש, וְעִין בְּל"מ וּבכ"מ כִּפְיָא דְּבִיאת מְקַדְּשׁ. כִּי הַלְקִיט ח"ב ס' כֶּתֶב דְּלֹא שְׂנָא בְּתוֹף הַסְּעֵדָה וְלִישׂא שְׂלֵא בְּתוֹף הַסְּעֵדָה, ע"ש. אִם שְׂתָהּ יִזַּן מִגְּתוֹ, פְּסוּל, דְּהָא בְּנִזְוֵר אִסוּר וּבְעֲבוֹדָה נְמִי אִסוּר, מ"א, וְעִין ס' ע"ה וְה"ה כָּאן וְעִין בְּס' אֵלֶּיָהּ רַבָּה שְׁחוֹלֵק עַל מ"א דְּהָא אֶפְלוֹ פְּטוּר וְאִינוּ לֹקָה עֲלָיו כו', וְהָא דְּאִסוּר בְּנִזְוֵר אִין רְאִיָּה, דְּלֹא גְרַע מִסְּרַף, עִין יו"ד ס' רמב"ן: (סה) בְּשִׁנֵּי עַמֻּמִּים. עִין בְּט"ו ס"ק לב, וּמְדַבְּרֵיו שֶׁם נִרְאָה

באור הלכה

תְּשׁוּבָה. הִנֵּה הַמַּחְבֵּר סַחֵם בְּכָאן וְלֹא הִבִּיא יֵשׁ חוֹלְקִין כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא בְּסַעֲרֵף לֹז לְעִנְיָן מוּמָר, מִשְׁמַע דַּס"ל בְּפִשְׁטוּת לְנִדוּן דִּין לְהַחְמִיר מִשׁוּם דַּאִין קִטְוֵר עֲנִישָׁה סְגוּר, כֵּן כֶּתֶב אֵלֶּיָהּ רַבָּה וּמִשְׁה' הַיְהוּדָה בְּדַעַת הַמַּחְבֵּר. אֲכַן בְּעַלְת־תְּמִיד וּבְאֹר הַגִּרָּא מוּכָז שְׂדַבְּרָא לְהוּ בְּפִשְׁטוּת סְמָךְ עֲצֻמוֹ אִישׁ חוֹלְקִין שֶׁהִבִּיא בְּסַעֲרֵף לוֹ. וְלִעֲנַן דִּינָא, הַרְמ"א פֶּסֶק לְהַלָּל וְכֶתֶב שֶׁפֶן נוֹהֲגִין, וְהִנְיָ אֶפְלוֹ בְּמִזְוֵי, וְכֵמוֹ שֶׁהִבִּיא רְאִיָּה וְכֶתֶב דְּלֹא גְרַע מְעַבֵּד גְּלוּלִים, וְשֶׁם אֶפְלוֹ בְּמִזְוֵי נוֹשֵׂא כַּפָּיו, וְהַעֲמִיקוּהוּ כְּמַה אֲחֵרוֹנִים; אֲכַן הַפְּרִי תִּדְשׁ וְהֵאלִיָּהּ רַבָּה (וְהַעֲמִיקוּ הַדְּרָךְ הַחַיִּים) דַּעַם דַּאִין לְהַלָּל אֶפְלוֹ בְּעִשָׂה תְּשׁוּבָה אִם הִנֵּה מוּדִי. וְכֵן מְצֵאתִי בְּרִיטְב"א מְכוּת שְׁלֵמִי פְּרָק ב שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם עֲלִי תוֹסַפּוֹת וּבְשֵׁם רַבּוֹ רֵא"ה לְהַחְמִיר בְּרִיעִיָּהּ בְּכָל גֻּנֵי, וְצִרִיף עִין לְדִינָא, וְעַל כִּלְפִינִים אִם עֲלָה אִין לְהוֹרִידוֹ כְּמוֹ שֶׁכֶּתֶב בְּטוּר בְּשֵׁם הַרְמ"מ: * וְאֵם נְאֻנְס. עִין מִשְׁנֵה בְּרוּרָה, וְלֹא הִתְמַקְּנוּ דַּעַת הַפְּרִי תִּדְשׁ וּמַהֲרִים דִּי בּוֹטוּן [מְוָבָא בְּכִנְסַת הַגְּדוּלָה] שְׂאוּסְרִין אֶפְלוֹ בְּלֹא עֲבִיד מְעִישָׁה כִּי אִם בְּהַשְׁתַּמְנְוּאָה וְהוֹדָא גְּרִידָא; תְּדֹא, דְּלֹא נִפְקָא מִנָּה כְּלִי הַאִי לְרִידֵן דְּקוּמָא לֹן בְּרַעָה שְׁנִיָּה דִּתְשׁוּבָה מוּעִיל, וְאֻנְסוּ בְּרִדָּא קָשָׁב וְעוּמָד הוּא; וְעוֹד, דַּעֲקֵר דִּינָא דְּאֻנְסוּ אֶפְלוֹ בְּעִבֵּד מְעִישָׁה אִינוּ מְכַרְך, כְּמוֹ שֶׁתַּמָּה בְּתַשְׁבּוּת לְחֵם רַב הִמְנָא לֵה לְהַרְמַב"ם דְּבַר זֶה; גַּם בְּשׁוּגָא לֹא בְּרִידָא כְּלִי הַאִי לְאִסוּר בְּהַשְׁתַּמְנְוּאָה וְהוֹדָא בְּעִלְמָא, אִף שֶׁתְּרַמְב"ם כֶּתֶב בְּהוֹדָא לְאִסוּר כְּוֹה בִּין בְּשׁוּגָא בִּין בְּמִזְוֵי, דְּבִרְוֵי קִשְׁמִים, כְּמוֹ שֶׁתַּמָּה הַלְּחֵם מְשֻׁנָּה מְסוּנָּא דְּמַנְחוֹת ק"ט הַמְּוָבָא שֶׁם דְּבַעְבוֹדַת מְקַדְּשׁ וּנְפָא לֹא מְקַסֵּר בְּשׁוּגָא כִּי אִם בְּנִרְיָקָה וְכִדְוָמָה וְלֹא בְּהַשְׁתַּמְנְוּאָה וְהוֹדָא גְּרִידָא, ע"ש. עָרַל שְׂמַתוֹ אַחֲיוּ מִחַמַּת מִלְּהָ, כֶּתֶב הַמְּגוֹן אֲבִרְהֵם דְּנוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו, וְאֶפְלוֹ לְדַעָה דְּרִיעִית רַאשׁוֹנָה שְׂמַתָּה זֶה, וְלֹא כִּלְלַ מַה שֶּׁכֶּתֶב רַמ"א בְּתַנְיָה בְּסַעֲרֵף לֹט דַּאִין שְׂאָר עֲבֻרֹת וְכו', וּמְקוּרוֹ שֶׁם הַרְמַב"ם שְׁהוּא דַּעָה רַאשׁוֹנָה שְׁבָכָא. וְהִבְח"מ מְסַפֵּק כְּוֹה, דְּכִינֵן דְּמִקִּישִׁין בְּרַכָּה לְעֲבוֹדָה, לְדַעַת תְּרַמְב"ם אֶפְשֵׁר הִהוּ דִּין לְעִנְיָן עָרַל דְּהוּא נְמִי פְּסוּל לְנִשְׂיֵאת כַּפָּיִם. וְעִין בְּחַמְד־מִשְׁה שְׂצַד לְדִינָא כִּכ"ח, עַל כִּלְפִינִים לְדַעַת תְּרַמְב"ם, וְכֵן הוּא דַּעַת הַפְּרִי תִּדְשׁ,

משנה ברורה

תִּינוּק, (קג) דְּבִקְוָה אֶפְלוֹ יֵשׁ עֲדִים נוֹשֵׂא כַּפָּיו, אֶלָּא מְרַנְנִים אֲחֲרָיו שְׁהֵרַג מִמְשָׁ, אֶפְלוֹ הֵכִי בִּינֵן שְׂאִין עֲדִים אִין לְפִסְלוֹ מִנְשִׂיֵאת כַּפָּיִם¹³⁷. וּמִיָּהוּ, הוּא בְּעֲצֻמוֹ אִם יוֹדַע שְׂאֵמַת הוּא, לֹא יִשְׂא אֶת כַּפָּיו¹³⁸, בֵּין לְעֲצֻמוֹ בֵּין עַם כְּהִנִּים אֲחֵרִים: לָז (קלד) מוּמָר לְעֲבוֹדַת גְּלוּלִים וְכו'. בֵּין (קד) בְּשׁוּגָא וּבֵין בְּמִזְוֵי, וְאֶפְלוֹ עֲשֶׂה תְּשׁוּבָה, דִּילְפִינֵן מְעַבֵּדָה שְׁהוּא פְּסוּל לָהּ, וּבְדַכְתִּיב "אִף לֹא יַעֲלוּ כְּהִנֵּי הַבְּמֹת אֶל מִזְבֵּחַ ה' בִּירוּשָׁלַיִם" (קס) אִם הֵכִיתִּי לְהַמְיָר וְחִזָּר, לֹא נִפְסַל לְכָלִי עַלְמָא¹³⁹. (קק) כְּתִבּוֹ הַאֲחֵרוֹנִים, דְּאֶפְלוֹ אִם הִמְיָר לְדַת יִשְׁמַעְאֵלִים שְׂאִין עוֹבְרִים עֲבוֹדַת גְּלוּלִים, אֶפְלוֹ הֵכִי נִקְרָא מוּמָר וְלֹא יִשְׂא כַּפָּיו, וְכֵן אִם הוּא מוּמָר לְחַלְלַ שְׁכַתָּא¹⁴⁰ בְּפִרְהִסְתָּא¹⁴¹ הָרִי הוּא כְּעוֹבֵד גְּלוּלִים וְלֹא יִשְׂא כַּפָּיו¹⁴²: (קלה) וַיֵּשׁ אֲוִמְרִיִם שְׂאֵם עֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְכו'. הִנְיָ (קו) אֶפְלוֹ עָבַד עֲבוֹדַת גְּלוּלִים בְּמִזְוֵי: (קלו) לְדַבְּרֵי הַכֵּל נוֹשֵׂא כַּפָּיו. וְאִף דְּרַמְב"ם, שְׁהוּא בְּעַל דַּעָה רַאשׁוֹנָה, כֶּתֶב בְּהִדְרָא דַּף אִם עָבַד בְּאֻנְס לֹא יִשְׂא כַּפָּיו, (קס) הִקָּא מְוִדֵי בְּלֹא עֲבָדָה עֲדִין, רַק שְׁהִמִּיר דַּתוֹ, דְּהִנְיָ שְׁהוּדָה לְעֲבוֹדַת גְּלוּלִים וְקַבְלָה בְּאֵלֶּיָּהּ; וְאִף דְּגַם זֶה הוּא כְּעוֹבֵד עֲבוֹדַת גְּלוּלִים מְמַשׁ לְעִנְיָן חֵיבִּיב מִיתָה בְּמִזְוֵי, מְכָל מְקוֹם לְעִנְיָן אֻנְסוּ מְקוּלֵין לְנִשְׂיֵאת כַּפָּיִם, בִּינֵן עַל-כִּלְפִינִים לֹא עֲשֶׂה מְעִישָׁה: לַח (קלז) רְבִיעִית יִזַּן בְּבֵת אַחַת¹⁴³. דְּבִרְכַת כְּהִנִּים מְדַמֵּין לְעֲבוֹדָה, וּבְעֲבוֹדָה בְּמַקְדָּשׁ בְּכֵהֵא גֻנָא חֵיב¹⁴⁴: (קלח) מְעַט מַיִם. רוֹצֵה לוֹמֵר, שְׁלֵא הִנֵּה יִזַּן חֵי, רַק מְזוּג מְעַט: (קלט) מְתָר. דְּבִכְהֵא גֻנָא

וְכֵן מְצַד בְּאֵלֶּיָּהּ רַבָּה. וּמְפָרִי תִּדְשׁ וְאֵלֶּיָּהּ רַבָּה מְשַׁמַּע עוֹד דְּעָרַל פְּסוּל לְדַעָה הַשְּׁנִיָּה, דְּלֹא מְקִישִׁין בְּרַכָּה לְעֲבוֹדָה, וּמְשַׁמַּע דַּאֶפְשֵׁר דְּמִי לִיוֹשֵׁב שְׁפְסוּל אוֹ לְנוֹשֵׂא נְשִׁים בְּעֲבָרָה הַפְּסוּל לְכָלִי עַלְמָא, עִין ש"ס. וְלַעֲצִיזוֹת דַּעַתִּי נִרְאָה, דְּבְּעָרַל שְׁלֵא נְמוּל מְחַמַּת אִנְס שְׂמַתוֹ אַחֲיוּ מִחַמַּת מִלְּהָ יֵשׁ לְהַלָּל עַל-כִּלְפִינֵי לְרִידֵן דְּקוּמָא לֵן מוּמָר לְעֲבוֹדַת גְּלוּלִים שְׁשָׁב כְּשֶׁר לְנִשְׂיֵאת כַּפָּיִם, וּמְשַׁמַּע דְּלֹא מְקִישִׁין בְּרַכָּה לְעֲבוֹדָה, עִין בְּאֹר זִרְעָה וּבְשִׁבְלֵי לְקַט מְבָאָר דַּעָה זוֹ בְּאִרְכּוֹת, וְהִיּוֹצֵא שֶׁם מְדַבְּרִיהֶם, דְּכִינֵן לֹא נִפְקַע קְדֻשָּׁתָם וְאִסוּרִים בְּגוֹרִישָׁה וּבּוֹנוֹה וְכֵהֵא גֻנָא, אִם יִפְּן הָרִי קְדֻשָּׁתוֹ עֲלִיהוּ לְעִנְיָן נִשְׂיֵאת כַּפָּיִם, וְכֵמוֹ כֵּן נִימָא בְּנִדוּן דִּין, דְּהָא לֹא יַעֲלוּ עַל דַּעַת לוֹמֵר דְּעָרַל כְּהֵן מְתַר בְּגוֹרִישָׁה, הָרִי קְדֻשָּׁתָה כְּהֵן עֲלִיו, וְנוֹשֵׂא כַּפָּיִם לִישִׂטָה זוֹ. וְמַה שֶּׁהִבִּיא פְּרִי תִּדְשׁ רְאִיָּה מְהוּשָׂא נְשִׁים בְּעֲבָרָה, אִין מְהוּדוֹן דּוּמָה, דְּהֵתָם פּוֹשַׁע הוּא, לְפִיכָךְ קִנְסִין לָהּ וְאִין אֲנוּ נוֹחֲטִין לוֹ מְעֻלוֹת כְּהֵנָּה לֵן זְמַן שְׁהוּא בְּעֲצֻמוֹ מְחַלְל (וְחַדְעֵ, דְּהָא מְכִינֵן שְׁנִישָׁה וְהִדִּיר הִנָּה עַל דַּעַת רַבִּים, חוֹזֵר לְמַעְלָתוֹ), וְלֹא כֵן הִקָּא שְׁהוּא אִנְס גְּמוּר, וְלֹא גְרַע עַל-כִּלְפִינֵים מְהִמִּיר וְשָׁב לְדִרְדִּין נוֹשֵׂא כַּפָּיו. וְמַה שְׁנִישָׁה בְּאֵלֶּיָּהּ רַבָּה לְהַחְמִיר עֲלֵיו מְצַד שְׁהוּא אִינוּ רְאִיָּה מְחַמַּת עֲרָלוֹ לְאֶל בְּקֻדְשֵׁים וּלְפִיכָךְ גְּרַע אֶפְלוֹ מְכַעַל מוּם, וְזֶה אִינוּ, דְּטַמְא יוֹכִיחַ, וְכֵמוֹ שֶׁכֶּתֶב הַפְּרִי מְגִידִים; גַּם יוֹדַע דַּעַת רַבְנֵי תַּס, דְּעָרַל פְּסוּל לְעֲבוֹדָה הִנְיָ שְׁלֵא מִלֵּא אֶת עֲצֻמוֹ בְּמִזְוֵי, אֲבָל מִי שְׂמַתוֹ אַחֲיוּ מִחַמַּת מִלְּהָ כְּשֶׁר אִף לְעֲבוֹדָה, וְאִף שְׂרַבִּים חוֹלְקִים עֲלָיו, עִין בְּרַמְב"ם וַיֵּשׁ פְּרָק הַעֲרַל וְרַבְּנָא וְרִיטְב"א שֶׁם, מְכָל מְקוֹם יֵשׁ לְעִרְףָה דַּעַתוֹ עַל-כִּלְפִינֵים לְנִשְׂיֵאת כַּפָּיִם, בִּינֵן דְּלַדְרַעַת רַב הַפּוֹסְקִים "הוֹקֵשׁ בְּרַכָּה לְעֲבוֹדָה" רַק דְּרַבְּנֵן הִיא. אֻמְנָם בְּעָרַל שְׁלֵא מִלֵּא אֶת עֲצֻמוֹ בְּמִזְוֵי, נִכּוּן לְהַחְמִיר דְּרַבְּרֵי הַפְּרִי תִּדְשׁ שְׁלֵא יִשְׂא אֶת כַּפָּיו עַד שְׂיִמוּל, וּכְנוֹשֵׂא נְשִׁים בְּעֲבָרָה: * שְׂתָהּ רְבִיעִית יִזַּן. עִין בְּכִיתִי-יִסֵּף מַה שֶּׁהִבִּיא בְּשֵׁם רַבְנֵי יַחֲס, וְעִין בְּאִשְׁכּוֹל בְּהַלְכוֹת נִשְׂיֵאת כַּפָּיִם שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם אִיקָא מְרַבּוּתָא דְּנִשְׂיֵאת כַּפָּיִם

שער הציון

(קג) אֵלֶּיָּהּ רַבָּה (קד) באור הגר"א: (קה) מגן אברהם ושא"א: (קו) מגן אברהם ומחשבת חכם צבי ומגן אברהם: (קז) אחרונים: (קח) אחרונים, ומקורו הוא מהפיקדונית:

הַלְבוּת נְשִׂיאת כְּפִים סִימָן קַבָּה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק קלג]

אין לקפלו מנשיאת-כפיים¹³⁷. ומיהו, הוא בעצמו אם יודע שאמת הוא, לא ישא את כפיו¹³⁸.

137 ואף שפסול להתמנות לשליח ציבור מחמת הרינון שיצא עליו, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' נג ס"ד), ביאר העולת תמיד (ס"ק פ), שמ"מ לענין נשיאת כפיים הריהו כשר, לפי שהברכה היא מהקדוש ברוך הוא ולא מהכהנים עצמם, וכפי שדרשו בירושלמי מהפסוק 'ואני אברכם', וכמבואר להלן (ס"ק קמו).

138 ואפילו אם הוא מסתפק שמה הרגו, כתב בשו"ת מהרלב"ח (סי' קיז) שאסור לו לישא כפיו, וכן כתב הפמ"ג (א"א ס"ק נו) שמסתבר שאם זרק חץ לתוך קבוצה של עשרה אנשים הקבועים במקומם, תשעה מהם עכו"ם ואחד ישראל, לא ישא את כפיו, שהרי ספק רוצח הוא. ובשו"ת מהרש"ם (ח"ה סי' ל) כתב, שבאופן זה שמסתפק אם הרג, מותר לו לישא כפיו אם יעשה תשובה.

[משנ"ב ס"ק קלד]

אם הקטיה להמיר וְחוּר, לא נפסל לכלי עלמא¹³⁹.

139 ובטעם הדבר, כתב בשו"ת הרדב"ז (ח"ח סי' כא, שהוא מקור הדין במג"א) שבדיבור בלבד אינו נחשב כעובד עבודה זרה, עד שיעשה מעשה או שיאמר 'אלי אתה' [שהוא דיבור שנחשב כמעשה כמבואר בגמ' (סנהדרין ס, ב)].

[משנ"ב שם]

וכן אם הוא מוקף לחלל שבת¹⁴⁰ בפרהסיא¹⁴¹ הרי הוא פְּעוּבָד גְלוּלִים וְלֹא יִשָּׂא כְּפָיו¹⁴².

140 ודוקא שרגיל לחלל שבת, אבל אם חילל שבת פעם אחת כתב לקמן (סי' שפה ס"ק ד) שנחלקו בזה הפוסקים.

141 ולענין מספר האנשים שבפניהם נחשב הדבר כפרהסיא, כתב לקמן (שם) שהוא בפני עשרה ישראלים, או אפילו בפני מעט אנשים אלא שידע שיתפרסם הדבר בפני עשרה.

142 ובטעם הדבר כתב רש"י בחולין (ה, א), שכשם שהעובד עבודת כוכבים כופר בקב"ה, כך המחלל שבת כופר במעשיו [של הקב"ה], ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית.

ועל פי טעם זה, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"א סי' לג) שהמחלל שבת שלא מתוך כפירה באלוקי ישראל ובמעשה בראשית, אלא מחמת קושי ודחקות הפרנסה וכדו', אף שמחללה בפרהסיא, אין למונע ממנו לעלות לדוכן. והוסיף, שמ"מ ראוי יותר שלא להניחו לישא כפיים, כדי להרחיק דברים מעין אלו. והגרשו"ז

אוערבו כתב (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ד אות י), שאם יש עשרה בלעדי המחלל שבת, שאז נחשבת תפילה בציבור, אפשר להרשות לכהן זה לעלות.

ודעת הגר"ש אלישיב (שו"ת אבני ישפה ח"א סי' ב) שאף המחלל שבת בפרהסיא, מכיון שיש הפוסקים שהיום דינו כתינוק שנשבה, אין למונעו מלעלות לדוכן.

עוד סברא להקל בדבר, כתב בשו"ת ציץ אליעזר (ח"ז סי' ו וח"ג סי' יד) בשם האדר"ת והגר"ע, שפעמים על ידי שנמנע מכהנים אלו לעלות לדוכן, עלול לצאת קלקול גדול שישתכח מהם שכהנים הם, וישאו נשים פסולות לכהונה, ולכן אין למונעם מלישא כפיים, ובפרט כשיש שם עוד כהנים כשרים.

ולענין המטיל ספק בדברי חז"ל בין בהלכה ובין באגדה, כתב החזו"א (קובץ אגרות ח"א אגרת טו) שהרי הוא ככופר, ושחיתותו נבילה ופסול לעדות, ועוד.

[משנ"ב ס"ק קלז]

רביעית יין בבת אשת¹⁴³ וכו', ובכבודך במקדש בכהאי גוונא חֲתִיב¹⁴⁴.

143 ואף על פי שבכל האיסורים שבתורה אפילו אם הפסיק מעט תוך כדי שתיית רביעית, נחשב כאילו שתה את כל השיעור בבת אחת, כתב רבינו אליהו מזרחי (ויקרא י ט) שכאן הדין שונה, משום שאין איסור אלא בשתייה בדרך שכרות, כדעת ר' אליעזר (כריתות יג, א) שדורש את הפסוק "יין ושכר אל תשת" שאסור לשתות יין כדרך שכרות, ואם הפסיק בשתייתו או שנתן בו מעט מים, אין כאן דרך שכרות ופטור.

ואם שתה רביעית יין בתוך הסעודה, כתב לעיל (סי' צט ס"ק ב, לענין שתוי לתפילה) שאינו משכר, וציון למג"א (שם ס"ק א) שכתב שיש אומרים שגם יין שקודם הסעודה אינו משכר, והביא דברי הפמ"ג שכתב שהכל לפי מה שמבין בדעתו.

ואם עלה בשכרות, כתבו האליהו רבא (ס"ק סז) והתורת חיים (סופר, ס"ק נו) שירד ולא ישא כפיו, מאידך, הפר"ח (כאן) והמגן גבורים (אלף המגן ס"ק עד) כתבו, שלא ירד אלא אם כן הגיע לשכרותו של לוט, וכן הכריע בכף החיים (ס"ק רכו) שאם שתה רביעית יש לסמוך על המכשירים כדי שלא לביישו.

144 כוונתו, שאין טעם איסור נשיאת כפיים בשכרות, משום שנשיאות כפיים דומה לתפילה (וכביאורו של הב"י בדעת רבינו ירוחם המובא בביה"ל ד"ה שתה רביעית יין), שאם כן לא היה נאסר בשתיית רביעית יין, אלא רק בשתייה שמביאה לידי שכרותו של לוט.

הַלְכוֹת נְשִׂיאוֹת פְּפִים סִימָן קכח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק קמא]

בְּנְשִׂאוֹת-פְּפִים מְתָר¹⁴⁵.

כפיו [וכמבואר בסל"ו, ובמשנ"ב ס"ק קלג, ובמה שכתבנו שם בשם העולת תמיד], אמנם לשיטת הרמ"א (שם) שאם עשה תשובה נושא את כפיו, אפשר להעמיד את דברי הירושלמי בעשה תשובה. (150) אמנם, לעיל (ס"ק ב) כתב כדעת הסוברים שפירוש המילים 'ואני אברכם' היינו שהקב"ה יברך את הכהנים.

[משנ"ב ס"ק קמז]

לְהֵן שְׁנָא גְרוּשָׁה¹⁵¹ וכו', עַד שְׂדֵר עַל דְּעַת רַבִּים¹⁵².

(151) ומשמע שנפסל דוקא כשנשאה, אבל לא כשבא עליה בזנות. ואם רגיל לבוא עליה בזנות ונעשה מועד לדבר, מסתפק הפמ"ג (א"א ס"ק נח) אם נפסל.

(152) וכיון שפסולים לברכת כהנים, אינם צריכים לצאת קודם ברכת 'וצה', כפי שכתב לעיל (ס"ק יב), וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק קמח]

שְׁנָדָר שְׁהָרָר עַל דְּעַת רַבִּים אֵין לוֹ הַתְּרָה¹⁵³.

(153) ואם נדר על דעת רבים ועבר שוב, כתב בשו"ת מאמר מרדכי (איטינגא, סי' טז) שלא ישא כפיו.

[משנ"ב ס"ק קמט]

אָף שְׁהָדִיר מְמָנָה הַנָּהָה אָסוּר לְשֵׂא פְּפִי¹⁵⁴, וְגַם אֵינוֹ עוֹלָה לְתוֹרָה רְאִשׁוֹן¹⁵⁵.

(154) ובטעם הדבר כתב בשו"ת הרא"ם (סי' נט), שכיון שמתייחד ומסתתר עמה בחזקת אשתו, הרי הוא בחזקת שבא עליה, שאין אפוטרופוס לעריות.

(155) והקשה הפמ"ג (משב"ז פתיחה לסי' קלה), לפי מה שמצדד המג"א (סי' רא ס"ק ד, הביאו המשנ"ב שם ס"ק יג), שמצות 'וקדשתו' היא מדאורייתא, איך ביטלו חכמים את המצוה. ותיירץ על פי המבואר בגמ' (יבמות צ, ב) שיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה. ועוד, שכיון שחילל את קדושתו, לאו קדוש הוא ואינו בכלל 'וקדשתו'.

ולענין להעלותו לשאר עליות כישראל, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ב סי' לג) שמוותר להעלותו [כמבואר בפמ"ג שם], שלא נאסר לקרותו לתורה, אלא שאיבד את מעלת כהונה ולויה להיקרא ראשון ושני.

[משנ"ב ס"ק קנא]

וְעֵינָן בְּתְשׁוּבַת קְתָב־סוֹפֵר סִימָן טז, בְּרוּפָא שְׁמִבְקָר מְתִים שְׂפִישׁ לוֹ תוֹעֵלַת הַתְּרָחַת מְמוֹן, לֹא סָגִי בְּקַבְלָה לְבַד¹⁵⁶.

(156) וכהן הרוצה להיות רופא בבית חולים אשר לפעמים מצויים בו מתים, כתב בשו"ת טוב טעם ודעת (מהדו"ג ח"ב סי' ריב) שכאשר צריכים אותו החולים מחמת מומחיותו, או שהוא נצרך ודחוק לפרנסה, יש להתיר [ובצירוף דעת הש"ך (סי' שעב ס"ק ב) שכאשר המת נמצא בחדר אחר אין איסורו אלא מדרבנן], וכשמזדמן שם מת, אם עוסק בפיקוח נפש באותה שעה, מותר לו לשמש כדרכו. אמנם בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"א סי' רמח) כתב שאסור לכהן להתמנות לרופא לצורך פרנסה בבית חולים שיש בו מתים, אלא אם כן מת שם יהודי רק פעם בהרבה ימים, ומתנה עם הנהלת בית החולים שכאשר ידע שיש יהודי מת, או אפילו גוסס, יהא רשאי לצאת מיד. וראה מה שכתב בזה הגרש"ז אויערבך (נשמת אברהם י"ד סי' שע ס"ק ב).

(145) וטעם הדבר, ביאר השו"ע הרב (סנ"א) לפי שבתפילה הוא עומד ומדבר לפני המלך, ושיכור אינו ראוי לדבר לפני המלך, מה שאין כן ברכת כהנים שמדבר אל העם.

ואף שלענין קריאת שמע כתב הרמ"א לעיל (סי' צט ס"א) ששיכור אסור בקריאת שמע, כתב המחצה"ש (ס"ק נה) שהיינו משום שיש בה קבלת עול מלכות שמים, אבל ברכת כהנים דומה לשאר ברכות שהתיר הרמ"א (שם) לשיכור לברך, כל עוד לא הגיע לשכרותו של לוט.

[משנ"ב שם]

וְכִינָן מְגַתָּהּ, דְּעַת מְגֵן אַבְרָהָם לְאָסוּר בְּנְשִׂאוֹת פְּפִים, וְכַמָּה אַחֲרוֹנִים חוֹלְקִין עָלָיו כִּינָן שְׂאִינוֹ מְשַׁבְּרָה¹⁴⁶.

(146) וכהן שצריך עקב חולשתו לקדש בין שחרית למוסף, כתב הקצו"ש (סי' ק ס"ג) שישמע הקידוש מאחר. ואם אין לו מיני תרגומא וצריך לשנות רביעית יין כדי לצאת ידי חובת קידוש, כתב בביה"ל לקמן (סי' רפו ס"ג ד"ה אכילת פירות) שמוותר לו לשנות רביעית יין שלנו, שבדאי יש בו גם מעט מים, ובחיי אדם (כלל לב ס"ז) כתב שישתה הרביעית בשתי פעמים.

ומיץ ענבים, כתב בשו"ת או נדברו (ח"ז סי' ו) שעדיף מיין מגיתו, ומותר לכהן לישא את כפיו לדעת הכל.

ובשמחת תורה, כתב לקמן (סי' תרטס ס"ק יז) בשם הלבוש שאין הכהנים נוהגים לעלות לדוכן, משום שמצויה בו שכרות, ובאליהו רבה כתב, שבפראג היו הכהנים נוהגים לעלות לדוכן במוסף, ויש שהיו עולים אף בשחרית, וסיים, שכל מקום לפי מנהגו, ומ"מ יזהרו שלא ישתו.

[ביה"ל ד"ה שתי רביעית]

וְעַל־כֵּן אֵנוּ צְרִיכִין לְפָרוּשׁוֹ שֶׁל הַמְּגֵן-אַבְרָהָם¹⁴⁷.

(147) שפירש בדעת רבינו ירוחם, שדוקא שתיות שאר משקאות המשכרים אוסרתו רק כשהגיע לשכרותו של לוט, אבל שתיות יין אוסרתו אף ברביעית, ושלא כפי שפירש הב"י דעת רבינו ירוחם, שאף ביין אינו אסור אלא אם כן הגיע לשכרותו של לוט.

[משנ"ב ס"ק קמז]

הֵינָנו אֶפְלוֹ לֹא עֲשֵׂה תְשׁוּבָה עַל חֶטְאֵינוּ¹⁴⁸ וכו', שְׂאִין קְבוּל הַבְּרָכָה תְּלוּי בְּפָתָנִים אֲלֵא בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא¹⁴⁹ וכו', וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּרַחֲמֵינוּ מְבָרַךְ אֶת יִשְׂרָאֵל כְּהַפְצוֹ¹⁵⁰.

(148) ודוקא שעושה עבירות אלו לתיאבון, אך מומר העובר עבירות להכעיס, כתב הפמ"ג (משב"ז לט) שאסור לו לישא כפיו [וראה משנ"ב לקמן (סי' שפה ס"ק ד) שכתב שמומר העובר עבירות להכעיס אפי' שלא בפרהסיא דינו כגור].

(149) מקור הדין בירושלמי (גיטין פ"ה ה"ט): "שלא תאמר איש פלוני מגלה עריות ושוֹפֵךְ דַּמִּים והוא מברכני, אמר הקב"ה ומי מברכך, לא אני מברכך [בתמייה], שנאמר 'ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם'".

ואף שכתב השו"ע לעיל (סל"ה) שכהן שכהן את הנפש לא ישא את כפיו, כתב בביאור הגר"א (שם) שהירושלמי דיבר באופן שאין ידוע בודאי שהרג את הנפש, אלא רק יצא עליו ריגון, שנושא את

